

Par praviešiem un viņu vēsti

20. Ne tikai ieskats nākotnē

Dievs, pateicos par doto iespēju tuvāk iepazīties ar tevi. Vai tu, lūdzu, varētu man pievienoties, mācīdams un vadīdams mani tālajā atklājumu ceļā?

stāsts

1870. gadā, apmeklējams nelielu reliģiskai konfesijai piederošu koledžu un uzturēdamies tās prezidenta dzīvesvietā, kāds bīskaps ar dziļu pārliecību apgalvoja, ka Bībelē esot minēts šāds pravietojums: cilvēce nākotnē neko jaunu vairs neieviesīs un arī neizgudros. Mācībspēks nepiekrita. „Es gan domāju, ka tuvāko piecdesmit gadu laikā cilvēki iemācīsies lidot kā putni!” Garīdznieks jutās dziļi satricēts.

„Ko, jūs, spēja lidot ir dota tikai un vienīgi eņģeļiem,” viņš atbildēja. „Un es vēlētos lūgt, lai jūs nekad vairs neatkārtotu šādas domas, citādi jūs apsūdzēs Dieva zaimošanā.”

Bīskapu sauca Miltons Raitis, viņš bija brāļu Orvila un Vilbēra Raitu tēvs. Jau pēc 30 gadiem pie Kitihokas Ziemeļkarolīnā viņa dēli veica pirmo lidojumu ar iekārtu, kas bija smagāka par gaisu.¹

pārdomas

Ja runājam par praviešiem un pravietojumiem, mēs sastopamies ar tādiem jēdzieniem kā *atklāsme*, *inspirācija* un *apgaismība*. Taču tos nav viegli precīzi definēt, jo tur vienmēr ir kāds grūti skaidrojams elements, kaut kas noslēpumains.

Bībelē rakstītās norādes ļauj secināt, ka *atklāsme* ir dievišķa darbība, ar kuras palīdzību Kungs atklāj sevi un liek pravietim uzzināt ko tādu, ko šis cilvēks pats par sevi nespētu aptvert. Arī *inspirācija* ir dievišķa darbība, ar kuras palīdzību Dievs pravietim palīdz saprast un uzticamā veidā pasniegt tālāk dievišķo vēsti. Tieši tāpat arī *apgaismība* ir dievišķa darbība, ar kuras palīdzību Dievs jebkuram cilvēkam, kam bijušas pareizas attiecības ar viņu, palīdz saprast piedzīvoto un redzēto.

Ļaudis, kuri tic tā dēvētajai *sastapšanās teoloģijai*, apgalvo, ka mirklī, kad pravietis piedzīvo saskarsmi ar Dievu, viņš nesaņem konkrētu informāciju vai vēsti. Sastapšanās teoloģijas pārstāvji uzskata, ka Rakstu mērķis ir vienīgi padziļināt ticību Jēzum, nevis palīdzēt mums saprast, kā vajadzētu dzīvot, vai gūt apskaidrību par to, kas ir pareizi un kas – nepareizi.²

Bet saskaņā ar Bībeli atklāsme un inspirācija ir dievišķās patiesības atklāšana. Kad Dievs

¹ Adaptēts no <http://elbourne.org/sermons/index.mv?illustration+4578>

² Sk. Schnucker, R. V. Barth, Karl. Evangelical Dictionary of Theology. Baker Academic, Paternoster Press, 2001, 126. lpp.

pravietim atklāj kādu noslēpumu, tad tas ir kas tāds, ko cilvēks pats nespētu aptvert. Piemēram, Daniēla grāmatā ir teikts: „Un šis noslēpums Daniēlam atklājās nakts redzējumā”, – un „patiesi, tavs Dievs ir dievu Dievs un ķēniņu Kungs, noslēpumu Atklājējs”.³ Amosa grāmatā arī pausta līdzīga doma: „Jo Dievs Kungs nedara neko, kamēr nav atklājis noslēpumu saviem kalpiem praviešiem!”⁴

Dievs atklājas cilvēkiem tāpēc, lai atjaunotu mūsu un viņa savstarpējās attiecības; attiecības, kas reiz zuda, kad Ādams un Ieva izvēlējās grēkot, nevis paklausīt. Pirms grēkākrišanas Dievs nāca pie cilvēkiem „dienas vēsumā”, un arī tagad viņš vēlas tādu pašu sastapšanos.

Dieva *atklāsme* ir pausta Bībelē, un arī pats Jēzus Kristus ir Dieva *atklāsme*.

Vēstulē Timotejam apustulis Pāvils, runādams par Kristus nākšanu cilvēka miesā, saka, ka „visatzīstami liels ir dievticības noslēpums: viņš ir parādījies miesā”.⁵

„Bet Bībele, kas ir cilvēku valodā izteiktas Dieva dotās patiesības, rāda dievišķā un cilvēciskā savienošanos. Šāda savstarpējā saikne bija raksturīga Kristum, Dieva un arī cilvēka Dēlam. „Un Vārds tapa miesa un mājāja mūsu vidū” – to var teikt gan par Bībeli, gan par Kristu.”⁶

Daudzi Dieva sekotāji gadsimtiem ilgi ir pārpratuši to, kā Jēzus *riskēja* un kļuva cilvēks. Daži ir vairāk uzsvēruši Kristus cilvēcisko dabu, mazāk uzmanības pievēršot viņa dievišķajai dabai; citi, savukārt, ir vairāk uzsvēruši Kristus dievišķo dabu, mazāk vērības veltot cilvēciskajai dabai. Trešā grupa tic, ka abas dabas noslēpumaini ir apvienojušās vienā personā. Pret Svēto Rakstu inspirāciju cilvēki ir izturējušies tieši tāpat. Daži ļaudis vairāk uzsver Rakstu dievišķo būtību, mazāk uzmanības pievēršot cilvēciskajai pusei, kamēr citi uzsver cilvēciskos aspektus, mazāk vērtējot dievišķos.

Šķiet, ka problēmas ar pravietojumiem rodas no grūtībām izprast *inspirācijas* būtību. Bībelē varam lasīt tikai dažus aprakstus par to, „kā” tas notiek – tie ir stāsti par Bīlām⁷, Daniēlu, Jāni un Pāvilu. Bet šie apraksti pilnībā neatspoguļo notiekošo procesu jeb tā būtību. Pat pravietis Mozus nekad nav atklājis, kā viņš uzzināja radīšanas notikumus, kurus viņš ir aprakstījis.

Austrumnieku prāti vairāk domā par jautājumiem, kuri sākas ar vietniekvārdu „kas?”. Rietumniekus savukārt interesē jautājumi, kas sākas ar apstākļa vārdu „kā?”. Bet Dievs atklāj to, „ko” viņš vēlas, ar tā starpniecību, „kuru” viņš izvēlas, „kad” vien viņš to vēlas un „tādā veidā”, kā viņš vēlas.

Tomēr cilvēka prāts vēlas uzzināt, „kā?” tas notiek. Mēs vēlamies definēt pravietojumu un ielikt to mazā, glītā filozofijas kārbīnā. Mums nepatīk noslēpumainas lietas, kuras nevaram atrisināt ar zinātnisku formulu palīdzību. Mēs vēlamies uzzināt, vai *katrs* pravieša vārds ir inspirēts. Vai viņa lietotā gramatika un interpunkcija arī ir inspirēta jeb Dieva iedvesta? Dažkārt neizskaidrojamām lietām ir vienkārši jāuzticas.

Bībele neatbalsta viedokli par *verbālu* jeb *mehānisku* inspirāciju. Šādā gadījumā pravietis

³ Daniēla 2:19, 47.

⁴ Amosa 3:7. Sk. arī Mateja 11:25 un turpmākos pantus; Efesiešiem 3:1–6.

⁵ 1. Timotejam 3:16.

⁶ White, Ellen G. *The Great Controversy*. Pacific Press Publishing Association, 1971, vi lpp. (Vaita, Elena. „Lielā cīņa”.)

⁷ Sk. 4. Mozus 22. nod.

vienkārši būtu pasīvs instruments, kurš precīzi atkārtotu (pieraksta) Dieva diktētos vārdus. Svēto Rakstu norādes liecina par kaut ko gluži pretēju: pravietis ir pilnībā iesaistīts atklāsmes un inspirācijas notikumā. Pravieša personība, vecums, izglītība, dzimums, nodarbošanās, laikmets un kultūra ietekmē to, ko viņš uzraksta. Šo viedokli sauc par organisko jeb fundamentālo inspirāciju, un tā pārstāvji atzīst, ka inspirācijas procesā dievišķais prāts un griba savienojas ar cilvēcisko prātu un gribu, pravieša rakstiem kļūstot par Dieva Vārdu.⁸

Kāda autore pauž šādu domu: „Bagātības tika ieliktas cilvēciskos zemes traukos, bet tās noteikti ir nākušas no debesīm. Liecība ir sniegta nepilnīgā cilvēku valodā, tomēr tā ir Dieva dota, un paklausīgais un ticīgais viņa bērns tur ierauga dievišķā spēka varenību, kas ir pilna ar žēlastību un patiesību.”⁹

Tātad Bībeles sarakstītāju lietotā valoda nav Dieva, bet cilvēku valoda, un „viss, ko radījis cilvēks, ir nepilnīgs”¹⁰. Sarakstītājiem piemita tādas pašas vājības, un viņi pieļāva tādas pašas kļūdas kā visa cilvēce. Šie ļaudis nebija brīvi no grēka, viņi šaubījās un dažkārt padevās kārdinājumiem.¹¹ Tāpēc ar loģikas palīdzību varam secināt, ka Bībelē un praviešu rakstos patiesību par Dievu neveido atsevišķi vārdi, bet gan idejas un uzskatu sistēma.

Bībeles sarakstītāji parasti neizskaidro, „kā?” atklāsmes saņemta, jo viņus vairāk interesē jautājums „kas?” Ne vienmēr viņi paši pilnībā saprata savu vārdos izteikto vai uzrakstīto vēsti. Dažkārt viņi pieļāva kļūdas, jo bija tikai cilvēki. Daži sarakstītāji bija talantīgi rakstnieki ar labi veidotu sintaksi un tekstu gramatisko uzbūvi; citi bija baudījuši mazāk formālās izglītības, tāpēc viņu izteiksmes veids nebija tik raīts. Tomēr šie jautājumi ir maznozīmīgi un nekad neizkropļo teoloģiskās uzskatu sistēmas un idejas, kuras veido Dieva Vārdu.

Ir svarīgi uzsvērt, ka Bībele nenorāda laiku, kad pravietiskās atklāsmes varētu beigties. Pilnīgi iespējams, ka mūsdienās *atklāsmes* var izpausties tieši tāpat kā Bībeles sarakstīšanas laikā.

Vietā būtu jautāt: kāda ir inspirācijas intensitāte vai inspirācijas pakāpe? Vai pravietis vienmēr (visā savas dzīves laikā) ir dievišķi inspirēts? Bībele pilnīgi skaidri liecina par to, ka *atklāsmes/inspirācijas* izpausme nepārņem cilvēku uz 24 stundām diennaktī 7 dienas nedēļā, sākot no brīža, kad viņu aicina kļūt par pravieti. Dievs ne tikai atklāj to, „ko” viņš vēlas, ar tā starpniecību, „kuru” viņš izvēlas, „tādā veidā”, kā viņš vēlas, bet arī tad, „kad” viņš vēlas.

Atklāsmes nav atkarīga no inspirētās personas, bet no inspirācijas devēja. Arī būdams tiešā Dieva gara vadībā, inspirēts rakstnieks vai pravietis var pieļaut kļūdas. Piemēram, pravietis Samuēls reiz kļūdījās, kad domāja par ķēniņa izvēli Israēla tautai.¹² Viņš raudzījās uz kādu izskatīgu jaunu vīrieti un teica: „Patiesi, viņa svaids ir Kunga priekšā.” Tikai pēc tam, kad Dievs bija licis viņam meklēt citu jaunu cilvēku, Dāvidu, pravietis varēja svaids (iesvētīt) pareizo kandidātu.¹³ Vēl kāda mūsdienu praviete Elena Vaita par savu pieredzi raksta šādus vārdus: „Ir brīži, kad

⁸ 1. Tesalonīkiešiem 2:13.

⁹ White, Ellen G. *Selected Messages*. 1. sēj., Review and Herald Publishing Association, 1958, 26. lpp. (Vaita, Elena. „Izmeklētās vēstis”, 1. sēj.)

¹⁰ Turpat, 20. lpp.

¹¹ 2. Samuēla 11:1–27; 4. Mozus 20:10–12; 2. Mozus 4:10–14; Lūkas 22:54–62.

¹² 1. Samuēla 16:1–7.

¹³ Bībelē minēti vēl citi piemēri, kad inspirēti tās sarakstītāji ir kļūdījušies: Nātāns (2. Samuēla 7:1–17), Dāvids (2. Samuēla 11., 12. nod.; 51. psalms), Pēteris (Apustuļu darbu 10. nod.; Vēstules galatiešiem 2. nod.), Pāvils (Apustuļu darbu 21. nod.).

jāsaka parastas ikdienas lietas, prātu jāpārņem parastām ikdienas domām, jāraksta parastas ikdienas vēstules un jānodod parasta ikdienas informācija, kas saņemta no citiem cilvēkiem. Šādus vārdus un šādu informāciju neviens nesaņem Svētā Gara inspirācijas rezultātā.”¹⁴

Kā tādā gadījumā varam zināt, kas ir teikts tiešā Svētā Gara ietekmē un kas ir „parasta ikdienas” informācija? Te mums ir svarīgi piemērot Bībeles tekstam (vai mutiskai vēstij) noteiktus interpretācijas principus.

interpretācijas likumi

Lasot praviešu rakstus (bibliskos vai mūsdienu), var izvairīties no daudziem pārpratumiem, ja piemēro dažus hermeneitiskās interpretācijas likumus. Vārds „hermeneitika” cēlies no grieķu darbības vārda *hermeneo*. Bībelē šī vārda atvasinājums lietots, kad Jēzus „iesākdams no Mozus un visiem praviešiem, (...) tiem **izskaidroja** (*diermeneusen*)” patiesību par Mesiju¹⁵. Turpmāk minēti daži galvenie hermeneitikas likumi, kuru apzīmējumus bieži lieto latīņu valodā.

Sola Scriptura (tikai un vienīgi Raksti): vienīgi Bībele ir *patiesības standarts, īstais pamats* un kristīgās ticības *absolūtā autoritāte*.¹⁶

Taču Jaunajā Derībā ir norādīts, ka būs pravieši, kas darbosies arī pēc Bībeles sarakstīšanas. Pāvils rakstīja: „Bet jūs esat Kristus ķermenis un katrs par sevi tā locekļi. Dažus Dievs draudzē iecēla par apustuļiem, citus par praviešiem...”¹⁷ Adventisti tic mūsdienu pravietojumiem un atzīst inspirētus rakstus, kas tapuši pēc Bībeles sarakstīšanas.

Ir svarīgi uzsvērt, ka Bībele nenorāda laiku, kad pravietiskās atklāsmes varētu beigties.

Tomēr visi raksti, kas nav Bībele, lai cik inspirēti tie būtu, savā autoritātē nav pielīdzināmi Bībelei. Piemēram, Elenas Vaitas¹⁸ darbi nav „izšķirošais patiesības standarts” vai „mācības pamats”, tomēr tie „sniedz atbalstu, padomus un norādījumus, palīdz labot kļūdas”, kā arī „izprast Rakstu mācības un tās pielietot”.¹⁹ Tādējādi varam teikt, ka Elena Vaita pieder pie tādiem ārpus Bībeles kanona esošiem praviešiem kā Nātāns, Gāds, Ahija un Ido.²⁰ Kaut arī šo praviešu devums nav iekļauts Bībeles kanonā, viņu vēstij arī piemita dievišķa autoritāte.

Tota Scriptura (Rakstu vienotība vai viengabalainība): šis hermeneitiskais princips ir svarīgs, lai rakstus varētu precīzi izskaidrot, uzsverot, ka tur pausta vienota ideja, jo visai grāmatai ir viens dievišķs autors. Tas pirmkārt attiecas uz pašu Bībeli, bet tāpat arī uz citiem rakstiem, kas pretendē uz dievišķu inspirāciju. Ja garīgu rakstnieku ir inspirējis Dievs, tad viņa vai viņas raksti būs vienota, harmoniska un konsekventa Dieva vēsts cilvēkiem.²¹ *Tāpēc, lai saprastu pausto viedokli, ir nepieciešams izpētīt visu, ko rakstnieks ir uzrakstījis par konkrēto tēmu.*

¹⁴ White, Ellen G. *Selected Messages*. 1. sēj., Review and Herald Publishing Association, 1958, 39. lpp. (Vaita, Elena. „Izmeklētās vēstis”, 1. sēj.)

¹⁵ Lūkas 24:27

¹⁶ Sk. Jesajas 8:20 un 66:2.

¹⁷ 1. Korintiešiem 12:27–29.

¹⁸ 19./20. gs. autore, kuras rakstus adventisti atzīst par dievišķi iedvesmotiem.

¹⁹ *Ministry Magazine*, 1982. g. augusta Nr., 21. lpp.

²⁰ 1. Laiku 29:29; 2. Laiku 9:29.

²¹ Sk. Douglass, Herbert. *Messenger of the Lord*. Pacific Press Publishing Association, 1998, 394. lpp. Sk. arī 2. Timotejam 3:16; 2. Pētera 1:20–21.

Daudzi cilvēki inspirētos rakstus lasa, vispirms izdarījuši iepriekšējus pieņēmumus, un izvēlas tikai to, ko grib atrast, nepievēršot uzmanību visiem izteikumiem, kuros aplūkota kāda konkrēta tēma. Tāpēc, pirms izdarām kādu secinājumu par to, vai konkrētais autors uzskatāms par autentisku un dievišķi iedvesmotu, mums jāiepazīstas ar visu, kas viņa vai viņas darbos teikts par kādu noteiktu jautājumu.²² Turklāt visi citi garīga satura raksti ir jāsalīdzina ar Bībeli –tos var uzskatīt par patiesiem un Dieva inspirētiem vienīgi tad, ja tie nav pretrunā Bībelē paustajiem principiem.

Scriptura Suis Ipsius Interpres (Raksti izskaidro paši sevi): „Rakstus izskaidro Raksti.”²³ Bībele izskaidro pati sevi.²⁴ Tas pats lielā mērā attiecas uz citu Dieva iedvesmotu rakstnieku darbiem. *Tātad varam secināt, ka kopīgo garīgo rakstu vēsti sniedz konteksts, kas izskaidro jebkuru mazāk saprotamu vārdu vai teikumu.*²⁵

Spiritalia Spiritualiter Examinatur (garīgas lietas ir jāizprot garīgi): dažkārt neticīgam cilvēkam ir grūti saprast dažus kristīgās ticības aspektus. „Miesiskais cilvēks nespēj uzņemt to, kas nāk no dieva Gara, jo tas viņam ir muļķība. Viņš nevar to saprast, jo tas ir izdibināms garīgi.”²⁶ Garīga satura rakstus vienmēr vajadzētu pētīt ar garīgu attieksmi, lūdzot Dieva vadību un apgaismību.

Daudzas reliģiskās sistēmas vēlas panākt, lai citi raksti tiktu uzskatīti par līdzvērtīgiem senajiem Rakstiem. Septītās dienas adventistu Baznīca kategoriski iestājas pret šādiem centieniem. Arī Elena Vaita stingri uzsvēra, ka ticīgu cilvēku teoloģijā un reliģiskajā praksē Bībelei ir visbūtiskākā un galvenā loma. Lielākā daļa tradicionālo Baznīcu nevar godīgi apgalvot, ka Bībele ir to teoloģijas un reliģiskās prakses pamats. Baznīcu reliģijā seno Svēto Rakstu autoritātei ir tikai otršķirīga vieta pēc tā, ko māca Baznīcas vadītāji un Baznīcas tradīcija.²⁷ Pēdējo dienu svēto Jēzus Kristus Baznīcai ir divkārtšs pamats: Bībele un Mormona grāmata.²⁸ Bībeles autoritāte arī vairākās protestantu Baznīcās ir ievērojami vājināta, ļaujot citiem rakstiem ieņemt tai līdzvērtīgu vai pat augstāku vietu.

Turpinot pētīt Svētos Rakstus un to, kā tie attiecas uz mūsu ikdienas dzīvi, izpratne par inspirāciju ir daudzu jautājumu atslēga. Ja Svētos Rakstus pieņemam par visaugstāko ticības mērauklu, mēs varam būt atvērti arī citu dievišķi iedvesmotu autoru vēstij, un tad mūsu kā Dieva sekotāju ceļojums kļūst vēl pilnvērtīgāks.

ko teiksi?

Kāda saistība varētu būt starp praviešu rakstiem un izvēlēm, kuras izdari katru dienu?

²² Turpat, 394. lpp.

²³ White, Ellen G. *Selected Messages*. 1. sēj. Review and Herald Publishing Association, 1958, 42. lpp. (Vaita, Elena. „Izmeklētās vēstis”, 1. sēj.)

²⁴ Sk. Lūkas 24:27; 1. Korintiešiem 2:13.

²⁵ Duglass, 394. lpp.

²⁶ 1. Korintiešiem 2:14.

²⁷ Sk. Abbott, Walter M. *Documents of Vatican II*. New Win Publishing, 1966, 114–119. lpp.

²⁸ Hexham, I. Mormonism. *Evangelical Dictionary of Theology*. 1987, 735. lpp.